

UZASADNIENIE

We wniosku złożonym w niniejszej sprawie (...) Spółka z o.o. z siedzibą w P. wniosła o ustalenie, że nabyła przez zasiedzenie z dniem 1 lutego 2009 r ograniczone prawo rzeczowe w postaci służebności przesyłu, polegające na nieodpłatnym korzystaniu (w szczególności eksploatacji, dokonywaniu kontroli, przeglądów, konserwacji, modernizacji i remontów, usuwaniu awarii, wymianie urządzeń infrastruktury elektroenergetycznej, wycince ewentualnych zadrzewień i zakrzewień uniemożliwiających właściwą obsługę i eksploatację tych urządzeń, swobodnego wstępu do nich w celu wykonywania przez przyłączeniowych oraz na prawie wstępu na obciążony grunt w celu wykonywania przedmiotowych prac, a także dystrybucji energii elektrycznej oraz na obowiązku powstrzymywania się przez każdorazowego właściciela nieruchomości obciążonej do wznoszenia budowli i opraw pod linią i obok słupów energetycznych w odległości zgodnej z obowiązującymi przepisami) ze 200 m⁽⁽²⁾⁾ nieruchomości uczestnika P. K., stanowiącej działkę gruntu nr (...), obręb nr(...), położoną w miejscowości M., dla której Sąd Rejonowy w Gryfinie prowadzi księgę wieczystą nr (...), w części na której posadowiona jest linia napowietrzna SN 15 kV nr (...) numer inwentarzowy 211- (...) relacji odgałęzienie od linii numer (...)w kierunku stacji transformatorowej SN/nn nr (...) - pas gruntu o długości 25 metrów bieżących i szerokości 8 m, wraz z drogą dojazdową do przedmiotowych urządzeń.

Uczestnik P. K., otrzymawszy w dniu 14 lipca 2015 r. odpis wniosku i zobowiązanie do złożenia odpowiedzi na wniosek, takiej odpowiedzi na udzielił, nie stawiał się również na żadnych z terminów rozprawy i nie złożył żadnych wyjaśnień. Sąd obowiązany był zatem przyjąć, że nie kwestionuje wniosku i wszelkich twierdzeń, na których został on oparty.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Przez nieruchomość stanowiącą działkę gruntu nr (...), położoną w miejscowości M., obręb nr (...), dla której Sąd Rejonowy w Gryfinie prowadzi księgę wieczystą numer (...), przebiega obecnie linia napowietrzna SN 15 kV nr 412/6 numer inwentarzowy 211- (...) relacji odgałęzienie od linii numer (...) w kierunku stacji transformatorowej SN/nn nr (...). Na tej działce posadowiony jest słup żerdziowo - betonowy podtrzymujący tę linię. Powierzchnia gruntu zajętego przez ten słup wynosi 1 m⁽⁽²⁾⁾. Długość linii na obszarze działki nr (...) wynosi 24,16 m. Szerokość pomiędzy przewodami linii energetycznej wynosi 2 m. Pas gruntu potrzebny o korzystania z tej linii zgodnie z przeznaczeniem, w tym do ewentualnych prac wykonywanych przez osoby i pojazdy samochodowe, koparki i dźwigi w celu niezbędnych robót związanych z konserwacją, budową i eksploatacją tej linii, wynosi łącznie 8 m. Nadto w celu prawidłowego dostępu do urządzenia przesyłowego niezbędny jest obszar drogi dojazdowej o szerokości 3 m od bramy wjazdowej na posesję wzdłuż wschodniej granicy działki nr (...). Powierzchnia gruntu, która może być zajęta w związku z konserwacją, ewentualną budową, naprawą i remontami linii wynosi łącznie 193 m⁽⁽²⁾⁾. Dodatkowa powierzchnia, która może być zajęta na dojsięcie i dojazd w związku z konserwacją ewentualną budową, naprawą i remontami tej linii, wynosi 89 m⁽⁽²⁾⁾. Łącznie obszar potrzebny do korzystania z ww. urządzeń przesyłowych na działce nr (...) wynosi 283 m⁽⁽²⁾⁾ (0,0283 ha).

Bezsporne a ponadto:

opinia biegłego K. M. z 20.04.2016 r. k. 193-211.

Obecnie właścicielem nieruchomości stanowiącą działkę gruntu nr (...), o powierzchni 0,1954 ha, położonej w miejscowości M., obręb nr 5, dla której Sąd Rejonowy w Gryfinie prowadzi księgę wieczystą numer (...), jest uczestnik P. K.. Nabył on własność w drodze umowy darowizny z 28 października 2003 r. od matki T. K., która to działka została wydzielona z działki nr (...) o powierzchni 0,5015 ha, dla której Sąd Rejonowy w Gryfinie prowadził księgę wieczystą nr (...) (obecnie (...)). T. K. nabyła własność działki nr (...) objętej księgą wieczystą nr (...) w drodze umowy darowizny z 11 marca 1996 r. od matki – A. B.. A. B. własność działki nr (...) uzyskała wcześniej na skutek wydania decyzji Burmistrza

Gminy M. z 31 sierpnia 1993 r. znak G.61/M/93, w której własność za została przeniesiona na nią na podstawie art. 118 ust. 1 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczenie społecznym rolników. Wcześniej, decyzją Naczelnika Miasta i Gminy w M. z 25 października 1974 r. nr Rel(...), działkę tę wchodzącą wówczas w skład gospodarstwa rolnego (...) przejęto na własność Skarbu Państwa w trybie przepisów ustawy z dnia 29 maja 1974 r. o przekazaniu gospodarstw rolnych na własność Państwa za rentę i spłaty pieniężne.

Dowód:

wydruk z księgi wieczystej nr (...) k. 19-26,

dokumenty zgromadzone w aktach księgi wieczystej nr (...) w postaci wypisu aktu notarialnego z 28.10.2003 k. 1-2, wypisu i wyrysu z operatu ewidencyjnego k. 3, zawiadomienia o podziale działki k. 5,

dokumenty zgromadzone w aktach księgi wieczystej nr (...) w postaci decyzji z 31.08.1993 k. 4, zawiadomienia o wpisie k. 5, wypisu aktu notarialnego z 11.03.1996 k. 11-12, zawiadomienia o wpisie k. 16,

dokumenty zgromadzone w aktach księgi wieczystej nr (...) w postaci orzeczenia o wykonaniu aktu nadania k. 2, postanowienia o założeniu księgi wieczystej k. 3-4, decyzji z 25.10.1974 k. 13-14, aktu własności ziemi z 14.11.1973 k. 15, zawiadomienia o wpisie k. 16, postanowienia z 4.01.1996 k. 21.

Linia napowietrzna SN 15 kV nr (...) i podtrzymujący ją słup energetyczny zostały wybudowane na tej nieruchomości w 1987 r. W dniu 20 maja 1987 r. sporządzone zostały protokoły odbioru technicznego tej linii energetycznej i stacji transformatorowej, do której została przyłączona. Urządzenia te były następnie nieprzerwanie, do chwili obecnej, obsługiwane i eksploatowane w celu przesyłu energii elektrycznej, wchodząc w skład kolejno przekształczanych lub następujących po sobie przedsiębiorstw energetycznych. Nie było dłuższych przerw w przepływie energii elektrycznej przez tę linię poza krótkimi związanymi z awarią. Eksploatacja tej linii oprócz przepływu przez nią energii elektrycznej polegała na tym, że co 5 lat były przeprowadzane oględziny, które polegały na wizualnym stwierdzeniu ewentualnych usterek na linii, stanu technicznego linii. Linia nie była w żaden sposób przebudowywana od momentu jej powstania. Drobną modernizację linii przeprowadzono, kiedy powstały domy mieszkalne w okolicy, dodano przewód przy izolatorze, co nie wiązało się ze zmianą usytuowania linii.

Dowód:

mapa k. 27,

kartoteka k. 28-29,

protokoły odbioru k. 30-33,

telefonogram k. 34,

umów o dostarczenie energii elektrycznej wraz z wnioskami o sprawdzenie instalacji k. 35-46

zeznania świadka M. T. k. 183-183v

Ww. infrastruktura energetyczna w czasie powstania była w zarządzie przedsiębiorstwa państwowego pod nazwą: „ Zakłady (...) z siedzibą w P.”, które zostało utworzone zarządzeniem nr 232 Ministra Górnictwa i Energetyki z dnia 25 listopada 1958 r. W strukturze organizacyjnej ww. przedsiębiorstwa państwowego istniały wówczas wyodrębnione poszczególne zakłady, w tym Zakład (...) w S.. W (...) Zakład (...) w S. funkcjonowały poszczególne Rejony Energetyczne, w tym Rejon W. Napięcie w S..

W styczniu 1989 r. wszystkie zakłady wchodzące dotychczas w skład przedsiębiorstwa (...) uzyskały status niezależnych przedsiębiorstw państwowych zrzeszonych we Wspólnocie (...) i (...) Brunatnego – zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 11 stycznia 1988 r. w sprawie wykazu przedsiębiorstw państwowych oraz innych państwowych jednostek organizacyjnych podlegających zgrupowaniu we Wspólnocie Energetyki i Węgla Brunatnego. Na podstawie zarządzenia nr 31/org/89 Ministra Przemysłu z dnia 16 stycznia 1989 r. zostało wówczas utworzone przedsiębiorstwo państwowe pod nazwą: „ Zakład (...) - Przedsiębiorstwo Państwowe w S.”, co znalazło swoje odzwierciedlenie we wpisie do rejestru handlowego nr 275 dokonany dnia 27 lutego 1989 r. Nowo utworzonemu przedsiębiorstwu państwowemu zostały przekazane aktywa i pasywa wykazane w bilansie wyżej opisanego Zakładu (...). Kolejno z dniem 12 lipca 1993 r. na skutek zarządzenia nr 196/O./93 Ministra Przemysłu i Handlu z 9 lipca 1993 r. dokonano przekształcenia przedsiębiorstwa państwowego Zakład (...) w S.” w jednoosobową spółkę Skarbu Państwa pod nazwą: Zakład (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w S., która weszła we wszelkie prawa majątkowe i niemajątkowe Zakładu (...) za wyjątkiem wyraźnie wyszczególnionych praw, które zostały przejęte przez (...) S.A. w W. (wśród tych nie znalazła się infrastruktura elektroenergetyczna wymieniona we wniosku złożonym w niniejszej sprawie). (...) Spółki Akcyjnej pod nazwą: Zakład (...) Spółka Akcyjna w S.” znalazło swoje odzwierciedlenie we wpisie do rejestru handlowego nr (...).

W dniu 30 listopada 1999 r. została podjęta uchwała akcjonariuszy Zakładu (...) Spółki Akcyjnej w S. w sprawie zmiany statutu ww. spółki, mocą której zmieniono firmę spółki na (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w S., co znalazło swoje odzwierciedlenie w rejestrze handlowym prowadzonym dla tej spółki pod numerem (...). W dniu 6 czerwca 2001 r. (...) S.A. w S. została zarejestrowana w Krajowym Rejestrze Sądowym pod numerem (...). Kolejno w grudniu 2002 r. doszło do połączenia się ww. spółki z innymi spółkami energetycznymi, w tym z (...) S.A., w trybie określonym w art. 492 § 1 k.s.h., poprzez przejęcie majątków wszystkich podlegających połączeniu spółek przez (...) S.A., która na skutek połączenia podjęła działalność pod nową firmą: Grupa (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w P.. Powyższe znalazło swoje odzwierciedlenie we wpisie do Krajowego Rejestru Handlowego nr (...). Postanowieniem z dnia 7 października 2004 r. w KRS nr (...) odzwierciedlono zmianę statutu ww. spółki poprzez zmianę firmy z Grupa (...) S.A.” na (...) S.A.”.

Umową z 30 czerwca 2007 r. sporządzoną w formie aktu notarialnego rep. A nr (...) S.A. z siedzibą w P. dokonała zbycia na rzecz (...) Spółki z o.o. z siedzibą w P. zorganizowanej części swojego przedsiębiorstwa w postaci wyodrębnionego oddziału prowadzącego działalność w zakresie dystrybucji energii elektrycznej, co nastąpiło w celu wykonania obowiązku określonego w art. 9d ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne. Oddział ten, zbyty na rzecz (...) Spółki z o.o., przejął w szczególności prawa własności ruchomości, a zwłaszcza ruchomości związanych z prowadzeniem działalności w zakresie dystrybucji energii elektrycznej: linii kablowych i napowietrznych, sieci dystrybucyjnych oraz zespołów elektroenergetycznych, stacji i rozdzielni energetycznych, transformatorów, prawa własnością nieruchomości oraz prawa użytkowania wieczystego gruntów.

Dowód:

odpis z KRS k. 14-18,

zarządzenie nr 27 wraz załącznikiem k. 47-49

zarządzenie nr 232 k. 50-51,

zarządzenie nr 81 k. 52-57,

zarządzenie nr (...)/Org k. 58-62,

zarządzenie nr 78 k. 63-64,

zarządzenie nr 25 k. 65-66,

protokół podziału składników mienia k. 68-102,

zarządzenie nr (...)/Org/93 k. 103-104,

odpis z rejestru handlowego nr (...) k. 105-106,

odpis z rejestru handlowego nr (...) k. 107-108,

postanowienie z 27.12.1999 k. 109-110,

odpis z KRS k. 111-118,

wypis aktu notarialnego z 17.12.2002 k. 119-124,

odpis z KRS k. 125-136,

postanowienie z 7.10.2004 k. 137,

zaświadczenie o dokonaniu wpisu k. 138,

wypis aktu notarialnego z 30.06.2007 k. 139-172

Sąd zważył, co następuje:

Wniosek o stwierdzenie zasiedzenia służebności przesyłu Sąd uznał za uzasadniony, z tym że odmiennie niż wnioskodawczyni Sąd ożenił datę, w której nabyła ona określoną we wniosku służebność przesyłu przez zasiedzenie.

Zgodnie z art. 292 k.c. służebność gruntowa może być nabyta przez zasiedzenie tylko w wypadku, gdy polega na korzystaniu z trwałego i widocznego urządzenia. Przepisy o nabyciu własności nieruchomości przez zasiedzenie stosuje się odpowiednio. W myśl art. 172 § 1 i 2 k.c. posiadacz nieruchomości nie będący jej właścicielem nabywa własność, jeżeli posiada nieruchomość nieprzerwanie od lat dwudziestu jako posiadacz samoistny, chyba że uzyskał posiadanie w złej wierze. Po upływie lat trzydziestu posiadacz nieruchomości nabywa jej własność, choćby uzyskał posiadanie w złej wierze. Przepisy te należy rozpatrywać w kontekście art. 352 § 1 i 2 k.c., zgodnie z którymi kto faktycznie korzysta z cudzej nieruchomości w zakresie odpowiadającym treści służebności, jest posiadaczem służebności. Do posiadania służebności stosuje się odpowiednio przepisy o posiadaniu rzeczy.

Kierując się treścią tego przepisu w pierw należało ustalić, czy, a jeżeli tak to od kiedy, wnioskodawczyni, na rzecz której zasiedzenie miałyby nastąpić, faktycznie korzystała z nieruchomości uczestnika w sposób, który odpowiadałby treści służebności przesyłu.

Podkreślić trzeba, iż ustawą z dnia 30 maja 2008 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw, która weszła w życie z dniem 3 sierpnia 2008 r., zostały dodane do kodeksu cywilnego przepisy art. 305¹ k.c. i następne przewidujące nieznanе dotąd polskiemu prawu ograniczone prawo rzeczowe w postaci służebności przesyłu. Zgodnie z art. 305¹ k.c. nieruchomość można obciążyć na rzecz przedsiębiorcy, który zamierza wybudować lub którego własność stanowią urządzenia, o których mowa w art. 49 § 1 k.c., prawem polegającym na tym, że przedsiębiorca może korzystać w oznaczonym zakresie z nieruchomości obciążonej, zgodnie z przeznaczeniem tych urządzeń (służebność przesyłu).

W orzecznictwie Sądu Najwyższego ukształtował się pogląd zakładający dopuszczalność nabywania w drodze zasiedzenia przez przedsiębiorstwa przesyłowe służebności przesyłu w sytuacji, gdy korzystały one przez czas potrzeby do zasiedzenia z danej nieruchomości w sposób, który odpowiadał obecnie uregulowanej służebności przesyłu. O ile zatem do upływu terminu niezbędnego do zasiedzenia doszło po wejściu w życie przepisów o służebności przesyłu (tj. po dniu 3 sierpnia 2008 r.), należy obecnie przyjmować, że zasiedzenie objęło służebność przesyłu. Jeżeli upływ terminu zasiedzenia nastąpił zaś przed ustawowym uregulowaniem służebności przesyłu, w najnowszym orzecznictwie postuluje się przyjmować, iż zasiedzenie objęło służebność gruntową o treści odpowiadającej

służebności przesyłu, którą nabyło wprost przedsiębiorstwo przesyłowe (por. m.in. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 7 października 2008 r., III CZP 89/08, LEX nr 458125, Biul.SN 2008/10/7).

W najnowszym orzecznictwie pogląd ten jest podtrzymywany. W uchwale z dnia 22 maja 2013 r., III CZP 18/13, Sąd Najwyższy stwierdził, iż jeszcze przed wprowadzeniem służebności przesyłu w 2008 r. zakłady przesyłowe mogły zasiadywać prawo do korzystania z cudzej działki. Uznał również, że okres posiadania instalacji przed 2008 r. dolicza się do czasu posiadania wymaganego do zasiedzenia tej służebności.

Mając na uwadze ogół zgromadzonego w aktach sprawy materiału dowodowego Sąd ustalił, iż wnioskodawczyni, a wcześniej jej poprzednicy prawni korzystali nieprzerwanie przez okres przeszło trzydziestu lat z nieruchomości będącej obecnie własnością uczestników w sposób, który odpowiadał treści obecnie uregulowanej służebności przesyłu, tj. w sposób zgodny z przeznaczeniem urządzeń przesyłowych (tak więc wykorzystywali je do przesyłu energii elektrycznej, jak również dokonywali ich oględzin i przeglądów).

Ustalając stan faktyczny sprawy niezbędny dla stwierdzenia zasiedzenia służebności przesyłu Sąd opierał się na opinii biegłego geodety K. M. oraz zeznaniach świadka M. T., których oceny należało dokonywać także bazując na materiale dowodowym obejmującym dokumentację przedłożoną przez wnioskodawczynię dotyczącą projektowania oraz eksploatacji opisanej we wniosku linii energetycznej. Sąd nie widział żadnych podstaw, aby podważać wiarygodność tych dowodów.

Z dokumentacji przedstawionej przez wnioskodawczynię wynikało, iż do wybudowania linii i słupa doszło w 1987 r. Stosownie do zeznań przesłuchanego świadka od tego czasu wykonywane były czynności eksploatacyjne dotyczące linii przez pracowników technicznych zatrudnionych w przekształcających się z biegiem czasu zakładach energetycznych. Świadek opisał czynności dokonywane w ramach tej eksploatacji, określając je jako oględziny i przeglądy dokonywane cyklicznie w z góry określonych odstępach czasu. Sąd nie widział żadnych podstaw, aby zakwestionować wiarygodność zeznań świadka. Uczestnik nie zakwestionował również twierdzeń zawartych we wniosku dotyczących wybudowania linii napowietrznej i przebiegu jej eksploatacji.

Czynności podejmowane nieprzerwanie i cyklicznie przez wnioskodawczynię i jej poprzedników prawnych począwszy od momentu wybudowania ww. urządzeń energetycznych polegały na korzystaniu z nieruchomości będącej obecnie własnością uczestników w sposób zgodny z przeznaczeniem tych urządzeń. Sam fakt istnienia przez ten okres na tej nieruchomości urządzeń przesyłowych i stałego z nich korzystania w celu przesyłu energii elektrycznej, wyczerpuje wymóg przewidziany w art. 292 k.p.c., oznacza bowiem korzystanie z trwałego i widocznego urządzenia znajdującego się na tej nieruchomości. Czynności opisane przez świadka w postaci oględzin i przeglądów linii energetycznej mają znaczenie jedynie dodatkowe, gdyż nawet w przypadku niewykonywania takich czynności na nieruchomości uczestników sam fakt istnienia na niej trwałego i widocznego urządzenia energetycznego wykorzystanego stale w celu przesyłu energii elektrycznej wystarczałaby dla stwierdzenia zasiedzenia służebności gruntowej czy też służebności przesyłu.

Zakres prawa służebności powinien wynikać z ogółu okoliczności sprawy, a więc także być oznaczony przy uwzględnieniu okoliczności potencjalnych, które mogą się wydarzyć w przyszłości, nie zaś tylko przy uwzględnieniu faktycznie wykonywanych dotąd czynności. Tak więc służebność nabyta w drodze zasiedzenia objęła prawo do pełnego korzystania z urządzeń przesyłowych zgodnie z ich przeznaczeniem, w tym więc nie tylko do przesyłu energii elektrycznej, dokonywania oględzin i przeglądów, ale także do konserwacji, modernizacji i remontów, usuwaniu awarii, wymianie urządzeń infrastruktury elektroenergetycznej, wycince ewentualnych zadrzewień i zakrzewień uniemożliwiających właściwą obsługę i eksploatację tych urządzeń, swobodnego wstępu do nich w celu wykonywania przez przyłączeniowych oraz na prawie wstępu na obciążony grunt w celu wykonywania przedmiotowych prac a także dystrybucji energii elektrycznej oraz na obowiązku powstrzymywania się przez każdorazowego właściciela nieruchomości obciążonej do wznoszenia budowli i oprav pod linią i obok słupów energetycznych w odległości zgodnej z obowiązującymi przepisami. Wyczerpuje to bowiem treść określoną w przepisie art. 305¹ k.c. nakazującym

przyjmować za służebność przesyłu ograniczone prawo rzeczowe uprawniające do korzystania z nieruchomości obciążonej w takim zakresie, jaki jest związany z przeznaczeniem tych urządzeń.

Zakres służebności został określony w oparciu o dowód z opinii biegłego geodety, którego ani wnioskodawczynie ani uczestnik nie zakwestionowali.

Kolejno należy wskazać, iż wnioskodawczynie przedstawiła szereg dokumentów obrazujących sukcesję praw do urządzeń energetycznych pomiędzy poszczególnymi przedsiębiorstwami przesyłowymi, będącymi jej poprzednikami prawnymi, które to prawa ostatecznie przypadły w wyniku tych sukcesji samej wnioskodawczynie. Uwzględniając powyższe uznać należało, iż skoro została wykazana w niniejszej sprawie sukcesja praw własności do infrastruktury elektroenergetycznej, z którą wiąże się służebność opisana we wniosku, udowodniona została również sukcesja posiadania tej służebności, jako że posiadanie służebności wiązało się w istocie z korzystaniem z nabywanej przez kolejne podmioty infrastruktury energetycznej. Spełnione zostały zatem przesłanki zastosowania art. 176 k.c.

Zgodnie z art. 176 § 1 i 2 k.c. jeżeli podczas biegu zasiedzenia nastąpiło przeniesienie posiadania, obecny posiadacz może doliczyć do czasu, przez który sam posiada, czas posiadania swego poprzednika. Jeżeli jednak poprzedni posiadacz uzyskał posiadanie nieruchomości w złej wierze, czas jego posiadania może być doliczony tylko wtedy, gdy łącznie z czasem posiadania obecnego posiadacza wynosi przynajmniej lat trzydzieści.

Zważywszy, iż z porównania treści art. 172 § 1 i 2 k.c. oraz art. 176 § 1 k.c. wynika, iż momentem wyłącznie miarodajnym dla stwierdzenia, czy termin niezbędny do zasiedzenia winien wynieść 20 czy 30 lat nieprzerwanego posiadania służebności, jest czas wejścia w posiadanie tej służebności przez poprzednika prawnego wnioskodawcy (pierwszego poprzednika, który uzyskał posiadania, albowiem każdy kolejny znajdował się już w sytuacji opisanej w art. 176 § 1 k.c.).

Wnioskodawczynie twierdziła, iż momentem początkowym, od którego należało liczyć bieg 20 lat potrzebnych do zasiedzenia służebności, był dzień 1 lutego 1989 r., z czym Sąd rozpoznający niniejszą sprawę się nie zgodził.

Aby określić, kiedy nastąpiło wejście w posiadanie przedmiotowej służebności, Sąd obowiązany był ustalić z urzędu, kto i w jakim czasie był właścicielem nieruchomości obecnie należącej do uczestników, na której posiadanie służebności było wykonywane. Podkreślić trzeba, iż do dnia 1 lutego 1989 r. obowiązywały przepisy zawarte w art. 128 § 1 i 2 k.c. w brzmieniu nakazującym przyjmować, iż socjalistyczna własność ogólnonarodowa (państwowa) przysługuje niepodzielnie Państwu, zaś w granicach swej zdolności prawnej państwowe osoby prawne wykonywały w imieniu własnym względem zarządzanych przez nie części mienia ogólnonarodowego uprawnienia płynące z własności państwowej. Z dniem 1 lutego 1989 r. nastąpiła zmiana powyższych regulacji przewidująca nowe brzmienie przepisu art. 128 k.c., w myśl którego własność ogólnonarodowa (państwowa) przysługuje Skarbowi Państwa albo innym państwowym osobom prawnym.

Niewątpliwie przez dniem 1 lutego 1989 r. właścicielem urządzeń energetycznych wchodzących obecnie w skład przedsiębiorstwa wnioskodawczynie był zatem Skarb Państwa jako wyłączny właściciel mienia ogólnonarodowego. Sąd zapoznał się z dokumentami zgromadzonymi w aktach księgi wieczystej prowadzonej dla nieruchomości będącej obecnie własnością uczestnika oraz – po stwierdzeniu, iż dają one podstaw do jednoznacznych ustaleń w zakresie istotnym dla rozstrzygnięcia – w oparciu o dopuszczone z urzędu dowody z akt dwóch innych ksiąg wieczystych, które były prowadzone dla nieruchomości, z której działka nr (...) została finalnie wyodrębniona. Na tej podstawie Sąd stwierdził, iż w momencie wybudowania ww. urządzeń przesyłowych właścicielem nieruchomości, na której je wybudowano był Skarb Państwa, który własność jej nabył na skutek wydania decyzji Naczelnika Miasta i Gminy w M. z 25 października 1974 r. nr Rel.(...) dotyczącej przejęcia na własność Skarbu Państwa w trybie przepisów ustawy z dnia 29 maja 1974 r. o przekazaniu gospodarstw rolnych na własność Państwa za rentę i spłaty pieniężne gospodarstwa rolnego (...) obejmującego grunt później wyodrębniony jako działka nr (...). Skarb Państwa utracił własność tej działki dopiero na skutek wydania decyzji Burmistrza Gminy M. z 31 sierpnia 1993 r. znak G.61/M/93, w której własność za

została przeniesiona na nią na podstawie art. 118 ust. 1 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczenie społecznym rolników.

Oznacza to, iż w okresie przed 1 lutego 1989 r. właścicielem zarówno urządzeń przesyłowych znajdujących się na działce nr (...) (obecnie po jej podziale (...)) jak i samej działki nr (...) był Skarb Państwa.

Sąd miał na uwadze, iż w orzecznictwie (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 stycznia 2012 r., IV CSK 183/11, LEX nr 1130302) stwierdza się, iż nie ma żadnych podstaw do przyjęcia, iż posiadanie służebności przesyłowej przez przedsiębiorstwo państwowe przed dniem wejścia w życie ustawy nowelizującej kodeks cywilny z 1989 r. nie było posiadaniem w rozumieniu art. 352 § 1 k.c. i nie mogło prowadzić do zasiedzenia. Sąd Najwyższy w uzasadnieniu tego orzeczenia wyraźnie wypowiedział się, iż uznanie przedsiębiorstwa przesyłowego za posiadacza służebności związanej z korzystaniem urządzeń przesyłowych będących własnością Skarbu Państwa może być przyjmowane jedynie w stosunkach z osobami trzecimi. Sąd Najwyższy zaakcentował równocześnie wcześniej wyrażony pogląd, iż ze względu na zasadę jednolitego funduszu własności państwowej państwowa osoba prawna nie mogła przeciwstawić Skarbowi Państwa jakichkolwiek własnych uprawnień, jednakże w stosunkach zewnętrznych z osobami trzecimi miała pozycję taką jak właściciel.

Mając powyższe na uwadze stwierdzić należało, iż w zakresie relacji przedsiębiorstwa państwowego ze Skarbem Państwa w okresie poprzedzającym dzień 1 lutego 1989 r. przedsiębiorstwa tego nie sposób było traktować jako posiadacza służebności. Przedsiębiorstwo państwowe do tego czasu wobec Skarbu Państwa wykonywało uprawnienia płynące z własności państwowej (własności urządzeń przesyłowych) na nieruchomości również należącej do Skarbu Państwa. Nie mogło to oznaczać posiadania służebności w rozumieniu art. 352 k.c. skoro przepis ten za posiadanie to uznaje

faktyczne korzystanie z cudzej nieruchomości w zakresie odpowiadającym treści służebności. Pomimo zatem, iż w ostatnim czasie zmianie uległo stanowisko Sądu Najwyższego w kwestii dopuszczalności uznawania przedsiębiorstw państwowych za posiadaczy służebności w okresie przed 1 lutym 1989 r. w stosunkach z osobami trzecimi, dotychczasowe stanowisko zachowało aktualność w kwestii relacji przedsiębiorstw państwowych ze Skarbem Państwa w tym okresie. Przytoczyć tu można chociażby postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2009 r., II CSK 103/09, LEX nr 530696, w którym stwierdzono, iż do dnia 31 stycznia 1989 r., gdy zarówno właścicielem nieruchomości obciążonej jak i posiadaczem służebności gruntowej przesyłu oraz właścicielem nieruchomości władnącej był Skarb Państwa, nie mogło w ogóle dojść do zasiedzenia służebności gruntowej przesyłu, skoro właściciel nie może nabyć przez zasiedzenie służebności gruntowej na nieruchomości stanowiącej jego własność. Aktualność tego poglądu została wyrażona także w uzasadnieniu wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 7 grudnia 2012 r., I ACa 471/12, LEX nr 1271991.

Oceniając omawianą kwestię Sąd w niniejszej sprawie przychylił się jednakże do poglądu wyrażonego w postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 4 lipca 2014 r. wydanego w sprawie II CSK 551/13, OSNC 2015/6/72. Sąd Najwyższy stwierdził w nim, iż gdy zarówno właścicielem nieruchomości obciążonej, jak i posiadaczem służebności gruntowej oraz właścicielem nieruchomości władnącej był Skarb Państwa, nie mogło w ogóle dojść do zasiedzenia służebności przesyłu, gdyż właściciel nie może nabyć przez zasiedzenie służebności gruntowej na nieruchomości stanowiącej jego własność. Bieg terminu zasiedzenia służebności polegającej na korzystaniu z linii przesyłowej znajdującej się w zarządzie przedsiębiorstwa państwowego, przebiegającej po działce stanowiącej własność Skarbu Państwa, będącej w zarządzie innej państwowej osoby prawnej, nie mógł się rozpocząć natomiast przed dniem 5 grudnia 1990 r.

Uzasadniając powyższe zapatrywanie Sąd Najwyższy wskazał, iż w okresie obowiązywania art. 128 k.c. zasiedzenie własności przez przedsiębiorstwo państwowe na swoją rzecz, także w odniesieniu do działek stanowiących własność osób fizycznych, było niedopuszczalne (por. np. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 22 października 2009 r., III CZP 70/09, OSNC 2010, nr 5, poz. 64, i postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 stycznia 1993 r., II CRN 146/92, nie publ.). Wprawdzie przepis ten został znówelizowany ustawą z dnia 31 stycznia 1989 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny (Dz.U. Nr 3, poz. 11), a następnie uchylony ustawą dnia 28 lipca 1990 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny

(Dz.U. Nr 55, poz. 321), to jednak zmiany te nie miały mocy wstecznej (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 grudnia 1996 r., I CKU 38/96, "Prokuratura i Prawo" 1997, nr 4, orzecznictwo, s. 27).

Sąd Najwyższy zauważył, iż z chwilą wejścia w życie ustawy z dnia 31 stycznia 1989 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny zniesiona została zasada, że jedynie Skarbowi Państwa może przysługiwać prawo własności mienia państwowego, w wyniku czego państwowe osoby prawne uzyskały zdolność prawną w zakresie nabywania składników majątkowych na własność. Zmiana art. 128 k.c. dokonana tą ustawą nie spowodowała jednak przekształcenia przysługujących państwowym osobom prawnym - z mocy przepisów kodeksu cywilnego i ustaw szczególnych - uprawnień do części mienia ogólnonarodowego, pozostających w ich zarządzie w dniu wejścia w życie tej ustawy. Dopiero w art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 29 września 1990 r. o zmianie ustawy o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości (Dz.U. Nr 79, poz. 464) uregulowano, że grunty stanowiące własność Skarbu Państwa lub własność gminy (związku międzygminnego), z wyjątkiem gruntów Państwowego Funduszu Ziemi, będące w dniu wejścia w życie ustawy w zarządzie państwowych osób prawnych innych niż Skarb Państwa, stają się z tym dniem z mocy prawa przedmiotem użytkowania wieczystego; nie narusza to praw osób trzecich; uprawnienia państwowych gospodarstw rolnych do będących w dniu wejścia w życie ustawy w ich zarządzie gruntów stanowiących własność państwa reguluje odrębna ustawa.

W ocenie Sąd Najwyższego prawo zarządu istniejące w dniu 5 grudnia 1990 r. po stronie państwowych osób prawnych w stosunku do gruntów stanowiących własność Skarbu Państwa lub własność gminy (z wyjątkiem gruntów Państwowego Funduszu Ziemi) przekształciło się więc z mocy prawa z tym dniem w prawo użytkowania wieczystego w rozumieniu kodeksu cywilnego, natomiast w odniesieniu do budynków, innych urządzeń i lokali znajdujących się na tych gruntach - w prawo własności (uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 18 czerwca 1991 r. - zasada prawna - III CZP 38/91, OSNCP 1991, nr 10-12, poz. 118, i uchwała składu pięciu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 11 października 1990 r., III AZP 13/90, OSP 1991, nr 6, poz. 60).

Sąd Najwyższy wskazał, iż skoro w okresie od dnia 1 lutego 1989 r. do dnia 1 października 1990 r., tj. do czasu utraty mocy przez art. 128 k.c., Zakład (...) w dalszym ciągu miał tylko w zarządzie, tj. w dzierżeniu, przedmiotowe urządzenia energetyczne, to nie był ich posiadaczem. U

znał także, że we wskazanym okresie nie mógł być termin zasiedzenia na rzecz Skarbu Państwa, skoro był on właścicielem przedmiotowych urządzeń energetycznych oraz właścicielem działki. Uwłaszczenie jednak majątkiem nieruchomości Zakładu (...) nastąpiło w dniu 5 grudnia 1990 r. i jego skutkiem było przekształcenie jego zarządu w odniesieniu do urządzeń energetycznych w posiadanie odpowiadające treści użytkowania wieczystego oraz w zakresie władztwa działki w posiadanie odpowiadające treści służebności przesyłu.

Z tych uwag Sąd Najwyższy wywiódł stanowisko, że termin zasiedzenia w okolicznościach rozpoznawanej przez niego sprawy biegł od dnia 6 grudnia 1990 r. Sąd w niniejszej sprawie, dotyczącej okoliczności faktycznych bardzo zbliżonych do tych, które stanowiły podstawę ww. sprawy ocenionej przez Sąd Najwyższy, w pełni przychylił się do tego poglądu.

Zważywszy, iż wejście przez poprzednika prawnego wnioskodawczyni (tj. przez przedsiębiorstwo państwowe utworzone na podstawie zarządzenia nr 31/org/89 Ministra Przemysłu z dnia 16 stycznia 1989 r. pod nazwą: „Zakład (...) - Przedsiębiorstwo Państwowe w S.”) w posiadanie służebności na nieruchomości stanowiącej obecnie własność uczestnika nastąpiło w dniu 6 grudnia 1990 r., a więc w okresie, gdy właścicielem nieruchomości tej był Skarb Państwa, tj. dotychczasowy właściciel urządzeń energetycznych, nie sposób przyjąć, iż nastąpiło to w złej wierze.

Zauważyć należy, iż z art. 7 k.c. wynika domniemanie dobrej wiary, które w niniejszej sprawie winni obalić uczestnicy.

W postanowieniu z dnia 14 listopada 2012 r., II CSK 120/12, LEX nr 1267161, Sąd Najwyższy stwierdził, iż państwowe osoby prawne, które w okresie przed dniem 31 stycznia 1989 r., w wyniku realizacji inwestycji przesyłowych, przebiegających przez nieruchomości nie należące do przedsiębiorstwa przesyłowego, co do których wydane były decyzje administracyjne o przebiegu linii przesyłowej i pozwolenia budowlane, objęły w dobrej wierze posiadanie służebności, jako korzystanie z cudzej nieruchomości w zakresie odpowiadającym treści tej służebności. Pogląd ten tym bardziej winien znaleźć zastosowanie do przypadku, gdy urządzenia przesyłowe zostały wzniesione na gruncie nie

należącym do osób trzecich, lecz do samego Państwa, które wybudowało te urządzenia przesyłowe i do dnia 5 grudnia 1990 r. było ich właścicielem.

Uczestnik nie starał się obalić domniemania wynikającego z art. 7 k.c. , nakazującego przyjmować, iż wejście w posiadanie służebności na nieruchomości będącej obecnie jego własnością nastąpiło w dobrej wierze.

W uzasadnieniu wyroku z dnia 26 września 2012 r., I ACa 404/12, LEX nr 1220411, który również dotyczył kwestii zapłaty wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości, Sąd Apelacyjny w Białymstoku wypowiedział się, że można przyjąć domniemanie, iż – co najmniej – do daty zniesienia zasady jednolitej własności państwowej (1 lutego 1989 r.) należące do Państwa przedsiębiorstwo energetyczne, posiadało tytuł prawny do korzystania z nieruchomości stanowiącej wówczas także własność państwową. Po tej dacie nie można zaś automatycznie przyjmować, iż poprzednik prawny pozwanego utracił przymiot dobrej wiary, albowiem dalej korzystał z domniemania określonego w art. 7 k.c.

Reasumując – Sąd uznał, iż brak jest podstaw do obalenia domniemania, iż w chwili objęcia w posiadanie przez poprzednika prawnego wnioskodawcy (Zakład (...) - Przedsiębiorstwo Państwowe w S.) w dniu 6 grudnia 1990 r. służebności na działce obecnie będącej własnością uczestników nastąpiło w dobrej wierze. Dalsze zmiany w zakresie dobrej wiary (o ile miałyby znaczenie przy uwzględnieniu roszczenia o zapłatę wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości) nie miały wpływu na sposób liczenia terminu zasiedzenia, albowiem zarówno z art. 172 § 1 i 2 k.c. jak i art. 176 § 1 k.c. wprost wynika, iż o sposobie liczenia tego terminu decyduje dobra bądź zła wiara w chwili wejścia w posiadanie przez aktualnego posiadacza, a gdy korzysta on z uprawnienia przewidzianego w tym ostatnim przepisie – wówczas w chwili wejścia w posiadanie prawa pierwszego jego poprzednika prawnego, który uzyskał posiadanie.

W cytowanym już wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 7 grudnia 2012 r., I ACa 471/12, LEX nr 1271991, znalazło swój wyraz stanowisko nakazujące przyjmować za nieuprawniony pogląd, że dla przyjęcia dobrej wiary jako przesłanki okresu zasiedzenia służebności przesyłu, konieczne jest wykazanie istnienia tejże dobrej wiary przez cały okres posiadania prowadzący do zasiedzenia. We wcześniej zapadłym orzecznictwie znalazł już wyraz pogląd, iż rozstrzygającym momentem dla oceny dobrej, czy złej wiary posiadacza jest data uzyskania posiadania. Późniejsze zmiany świadomości posiadacza pozostają bez wpływu na tę ocenę i w konsekwencji na długość potrzebnego dla nabycia własności przez zasiedzenie, co potwierdza wykładnia gramatyczna art. 172 § 1 k.c., w którym ustawa kładzie akcent na chwilę uzyskania posiadania, a pośrednio także z brzmienia art. 176 § 1 k.c. (tak postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 czerwca 2003 r., III CZP 35/03, LEX nr 83981).

Podobnie kwestię terminu potrzebnego do zasiedzenia służebności ocenił Sąd Najwyższy w szeroko cytowanym wcześniej uzasadnieniu postanowienia z 4 lipca 2014 r. wydanego w sprawie II CSK 551/13.

Z posiadaniem służebności wiąże się domniemanie wynikające z art. art. 340 k.c., który to przepis należy stosować odpowiednio w oparciu o art. 352 § 2 k.c. Należy zatem domniemywać ciągłość tego posiadania. Domniemania tego nie obalono w niniejszej sprawie, czego uczestnicy w żaden sposób nie starali się uczynić. Zważywszy, iż zostało wykazane, że wejście w posiadanie służebności w dniu 1 lutego 1989 r. nastąpiło przez Zakład (...) - Przedsiębiorstwo Państwowe w S., każdy następca prawny tego przedsiębiorstwa wstępował zarówno w jego prawa, jak i w sytuację faktyczną opisaną w art. 176 § 1 k.c. zmierzającą do zasiedzenia służebności w terminie 20 lat nieprzerwanego posiadania tej służebności. Bez znaczenia dla powyższej okoliczności był fakt, czy kolejno następujący po sobie następcy Zakładu (...) - Przedsiębiorstwa Państwowego w S. uzyskiwali posiadanie w usprawiedliwionym, czy też nieusprawiedliwionym przekonaniu, iż mają prawo korzystać z nieruchomości obecnie należącej do uczestników (skoro kolejni następcy w ramach sukcesji wstępowali w całość sytuacji prawnej ich poprzedników).

Ostatecznie należy wskazać, iż Sąd nie znalazł podstaw, aby stwierdzić, iż doszło do przerwy w biegu terminu zasiedzenia przedmiotowej dla sprawy służebności. Zdarzeniem, które mogłoby prowadzić do takiej przerwy, byłaby - zgodnie z art. 175 k.c. w zw. z art. 123 § 1 pkt 1) k.c. - każda czynność przed sądem lub innym organem

powołanym do rozpoznawania spraw lub egzekwowania roszczeń przedsięwzięta przez uczestników bezpośrednio w celu przeciwdziałaniu posiadaniu prowadzącemu do zasiedzenia służebności.

Reasumując powyższe Sąd uznał, iż zasiedzenie służebności przesyłu o treści opisanej w punkcie I sentencji postanowienia nastąpiło po 20 latach od wejścia w posiadanie tej służebności przez poprzednika prawnego wnioskodawczynie, czyli w dniu 6 grudnia 2010 r.

W punkcie II. sentencji postanowienia Sąd dał wyraz zasadzie wynikającej z art. 520 § 1 k.p.c., zgodnie z którą każdy uczestnik ponosi koszty postępowania związane ze swym udziałem w sprawie, przyjmując iż w realiach sprawy nie było podstaw do odstępstwa od niej na podstawie art. 520 § 2 lub 3 k.p.c. Należało mieć na względzie, iż przedmiotowe postępowanie zostało zainicjowane przede wszystkim interesem wnioskodawczynie, która chciała uzyskać na swoją rzecz ograniczone prawo rzeczowe, zaś osiągnięcie tego celu bez postępowania sądowego nie było możliwe. Pomimo iż wygrała sprawę, nie zachodziły podstawy do zasądzenia na jej rzecz od uczestnika kosztów postępowania na podstawie art. 520 § 2 lub 3 k.p.c. Taką ocenę podstaw do zastosowania art. 520 § 1-3 k.p.c. przyjął Sąd Okręgowy w Szczecinie w postanowieniu z dnia 7 października 2014 roku wydanym w sprawie o sygn. akt II Ca 1289/13 rozstrzygniętej w stanie faktycznym bardzo zbliżonym do tego, którego dotyczyło niniejsze postępowanie.

Sąd miał na uwadze, iż wnioskodawczynie uiściła kwotę 3 000 zł tytułem zaliczki na ppokrycie wydatków związanych z opinią biegłego. Wydatki te zostały określone w postanowieniu wydanym przez Referendarza sądowego dnia 11 maja 2016 r. na które 1 742,75 zł, które nie było jeszcze prawomocne w chwili wydania postanowienia kończącego sprawę. W razie pokrycia wydatków w wysokości ustalonej w postanowieniu z 11 maja 2016 r. wnioskodawczynie niezwłocznie zostanie zwrócona kwota 1 257,25 zł tytułem niewykorzystanej części uiszczonej przez nią zaliczki.

SSR Szymon Pilitowski

Sygn. akt I Ns 496/15

(...):

1. (...)

2. (...)

G., dnia 6 lipca 2016 r.

SSR Szymon Pilitowski